

Závislosti

**Omamné
psychotropní látky**

Rozdělení drog

- Podle účinku na psychiku:
 - **Tlumivé látky (narkotika)**-zpomalují psychomotorické tempo, malé dávky zklidní, vyšší navodí spánek, kóma až zástavu životních funkcí
 - **Psychomotorická stimulancia**- zbaví člověka únavy, urychlí myšlenkové tempo, aktivují motoriku
 - **halucinogeny**- vyvolají změny vnímání od pouhého zostření až po stavy podobné schizofrenii

Rozdělení drog

- Podle míry rizika:
(Nejznámější a mediálně nejpoužívanější rozdělení)
 - „**tvrdé**“ drogy
 - „**měkké**“ drogy
- Rizika spojená s užíváním jsou míněna v tělesné, duševní i sociální oblasti

Tab. 1 Rozdělení drog podle účinku na psychiku

Látka	Psychická závislost	Somatická závislost	Vzestup tolerance
Stimulancia	silná	nevzniká	silný
pervitin	++	–	++
kokain	++	–	++
Halucinogeny	slabá až žádná	nevzniká	mírný
kanabis	+ –	–	+ –
LSD	+ –	–	+ –
psilocybin	+ –	–	+ –
Tlumivé látky	silná	silná	silný
benzodiazepiny	++	++	++
barbituráty	++	++	++
alkohol	++	++	++
opiáty	++	++	++
těkavé látky	++	+ –	++

Tab. 2 Rozdělení drog podle míry rizika

Míra rizika	„Tvrдост“ drog	Zástupci
vysoká	tvrdé	toluen heroin morfin durman crack
vysoká až střední	tvrdé	kokain pervitin LSD
střední	tvrdé	alkohol lysohlávky extáze efedrin kodein
relativně malá	měkké	marihuana hašiš kokový čaj
prakticky bez rizika	měkké	káva čaj

Opioidy a opiáty

- Tlumivé látky s výrazným euforickým efektem
- Přírodní zástupci-alkaloid morfinu (makovina, opium) a kodein
- Polysyntetické/syntetické látky- heroin, metadon, buprenorfin a v ČR braun(hl.sl. Hydrokodon)

Opioidy-rozšíření

- Odhadem 10,5 tisíce problémových uživatelů
- V EU nejvýznamnější heroin
- V ČR nejvíce v Praze a severních Čechách
- Sezónní užívání opia-v návaznosti s lokalitou kde je mák pěstován
- Významné je dnes zneužívání opioidních analgetik v „nedrogové“ populaci - tramadol

Opioidy-Způsob aplikace

- Převážně intravenózně
- Typická je také –intranazálně, inhalace z alobalu
- Kouření v cigaretách, per os nebo sublingválně (buprenorfin- při aplikaci per os neúčinný)

Opioidy, Opiáty-Účinky

- Silně euforický stav- pocit tepla, snížené vnímání tělesných pocitů, analgetický účinek
- Zvracení, útlum dechového centra, snížení srdeční činnosti, svědění- uživatelé se škrábou po celém těle, a to i v bezvědomí, zácpa, problém s vyměšováním moči
- Odvykací stav- zrcadlový efekt látky, jen zřídka kolaps a úmrtí

Konopné drogy

Charakteristika-konopné drogy

- Konopí-Původně z Himalájí, dnes rozšířené téměř všude
- Nejrozšířenější nelegální droga
- Jednoletá rostlina-pro psychotropní užitek pouze samičí rostliny-pryskyřice z jejích květů
- Cannabis sattiva, Cannabis indica
- Účinná látky-kanabinoidy, nejaktivnější je THC

Aplikace a účinky

- Nejčastěji kouření, méně časté per os
- Při kouření účinek nastoupí hned, vrcholí během 20min a odezní po 3hodinách
- Při požití je nástup pomalejší cca do 30min, vrchol po 1-5 hodinách-větší pravděpodobnost předávkování
- Vede k uvolnění a euforii
- Psychická závislost vzniká zřídka, fyzická není

Konopné drogy-zástupci

Marihuana

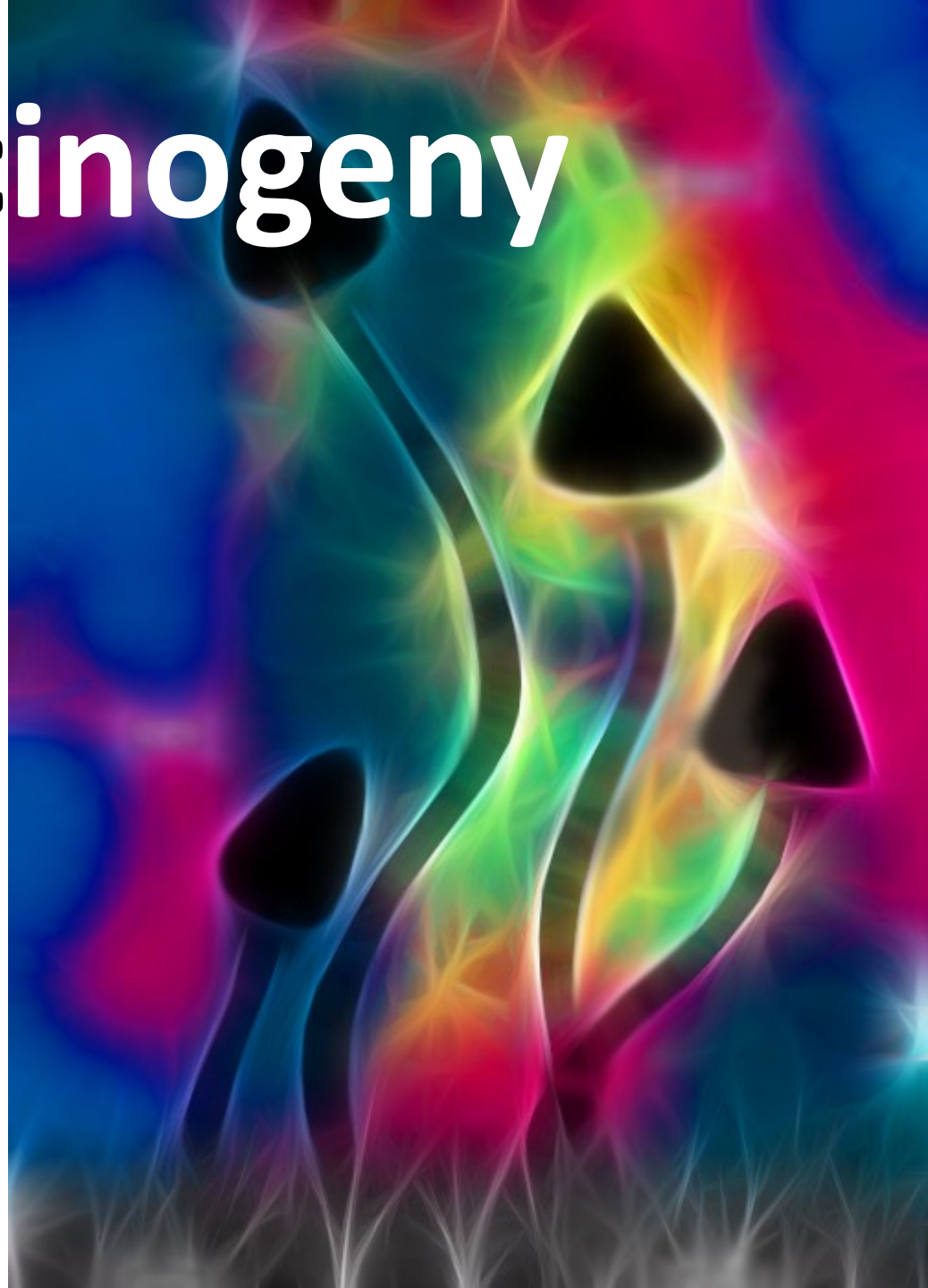

Hašiš

- Hašišový olej- u nás téměř nedostupný

Halucinogeny

Halucinogeny- charakteristika

- Soubor syntetických i přírodních látek
- Zástupci- psilocybin (houbičky), meskalin (kaktus), durman, ibogain, myriscin (muškátový ořech), kyselina ibotenová (muchomůrky), bufetenin (ropucha),
- Původně farmako. účely- LSD (papír), PCP (andělský prach), ketamin

Halucinogeny-aplikace, účinky

- Obvykle, per os, sublingválně, kouření, výjimečně injekčně nebo jinak
- dominují změny vnímání- zostřené vnímání, halucinace, sluchové iluze, synestéze, deformace vnímání času, euforie
- Nežádoucí účinky- badtrip, flashback, nevolnost, zvracení, deprese, psychotické stavy
- Různost látek přináší různá rizika

Psychomotorická stimulancia

- Způsobují celkové povzbuzení organismu, zvyšují tělesný i duševní výkon
- Vzestup výkonností je často spojen se zhoršením kvality
- Odstraňují únavu, urychlují myšlení, usnadňují asociace, zvyšují hovornost
- Zástupci: kokain, crack, pervitin,...

Psychomotorická stimualncia nežádoucí účinky

- Nápadné hubnutí
- Halucinace-převážně sluchové, bludy, toxická psychóza
- Pohybové stereotypy-(vykroucenost)
- Strach a úzkost prožívání
- Pocity pronásledování a ohrožení (stíhy)
- Nadměrná koncentrace na nějakou činnost (zásek)

Psychomotorická stimulancia- rozšíření

- V ČR nejčastěji zneužívanou psychomot. Látkou- metamfetamin
- Odhad počtu problémových uživatelů je 20,5 tisíce
- V ČR-Užívání kokainu omezeno spíše na bohatší uživatele
- Kokain Hojně užíván zejména ve Španělsku a Velké Británii
- Crack v ČR a EU užíván výjimečně

Psychomotorická stimulancia- aplikace

- Metamfetamin a amfetamin- injekčně nitrožilně, také intranazálně
- Méně často je inhalace po zahřátí na alobalu nebo per os
- Pro kokain je to nejčastěji intranazálně nebo injekčně
- Pro crack nejčastěji kouření

Psychomotorická stimulancia- následky

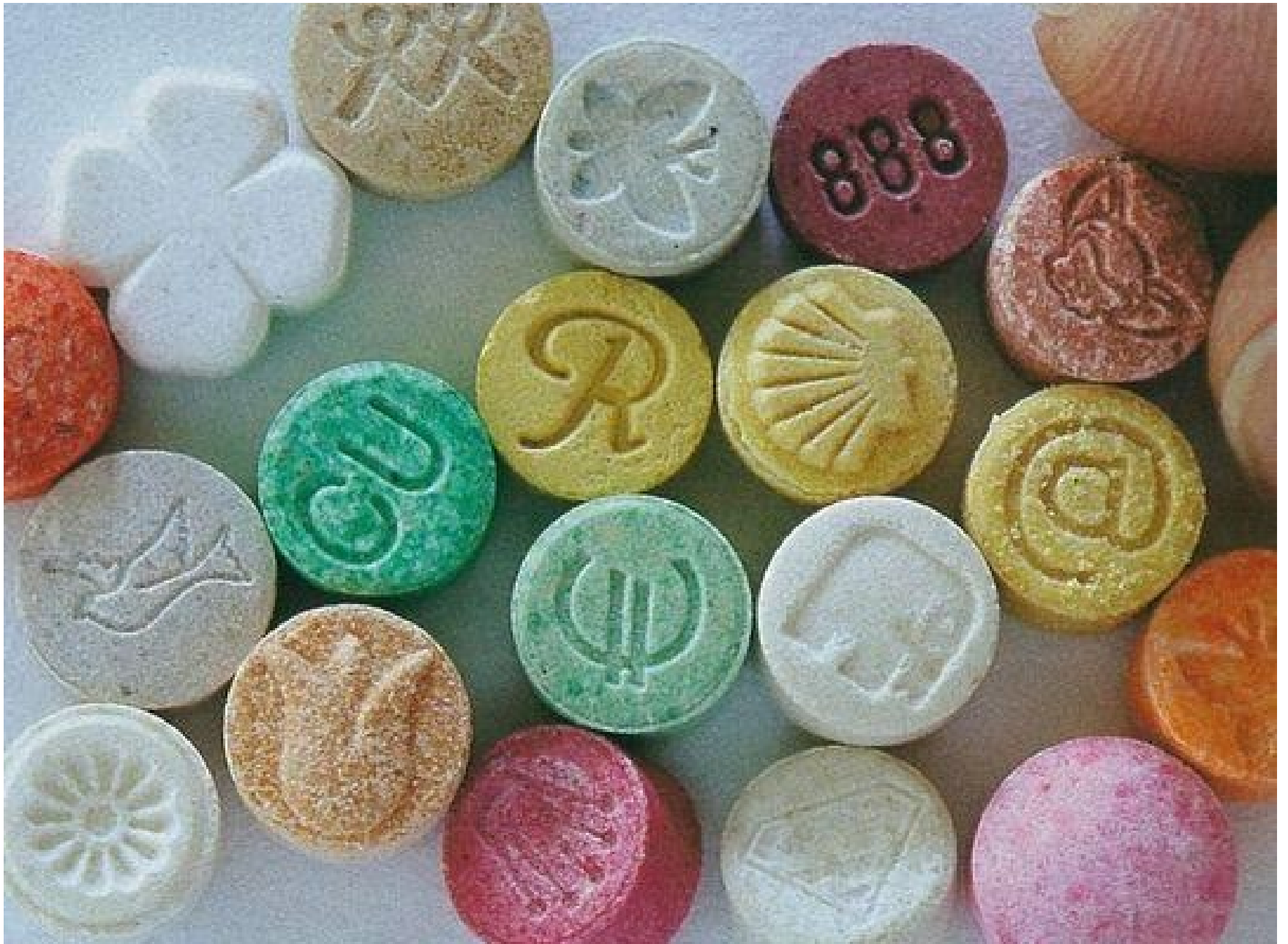

Pervitin-historie

- Pervitin byl poprvé vyroben v roce 1899 v Japonsku
- podle jiných pramenů jej vyvinuli vědci pro čínskou armádu, která chtěla utlumit pud sebezáchovy u vojáků
- s průmyslovou produkcí metamfetaminu začala německá firma Temmler Werken, která v roce 1938 uvedla na trh tablety s názvem pervitin

Pervitin-historie v ČR

- v Česku se legálně vyráběl během druhé světové války pro vojáky wehrmachtu a jednotky SS. Vydával se také do Japonska pro sebevražedné piloty kamikadze.
- nelegálně se začal "vařit" na přelomu 70. a 80. let, kdy se nejprve užíval v malých uzavřených komunitách. V 90. letech se začal z Česka šířit do zahraničí.
- Uvádí se, že jistý chemik s přezdívkou Buddha ukradl postup na patentním úřadě a pak ho učil ostatní

MDMA a taneční drogy

- Skupina syntetických látek, jejichž užívání je víceméně vázané na akce s reprodukovanou elektronickou hudbou
- Nejrozšířenější droga užívaná mladými lidmi na tanečních party
- Tradiční způsob užití je per os

MDMA a taneční drogy- účinky

- V první fázi- neklid a mírná zmatenost,
- V druhé fázi nastupuje klid a pohoda, mizí stres
- Při užití ve skupině nastupuje empatie a láska, potřeba dotýkat se druhého
- Pocit vcítění je uživateli ceněný

MDMA a taneční drogy- nežádoucí účinky

- Nevolnost a zvracení při nástupu účinku
- U mužů klesá schopnost erekce
- Nechutenství, snížená potřeba spánku, pocení, sucho v ústech
- Druhý den po požití nastupuje kocovina- únava, bolest svalů, zhoršení nálady
- Dlouhodobě- poškození imunitního systému
- Při užívání MDMA u matek- výskyt vrozených vad u dítěte je mnohonásobně vyšší

Těkavé látky

- Levné a relativně snadno dostupné
- Inhalace pomocí igelitových sáčků
- Velmi snadné předávkování s fatálními následky (nedá se odhadnout dávkování)
- Způsobují organické poškození mozku, poleptání dýchacích cest, toxické poškození jater a ledvin
- Tito uživatelé se léčí jen zřídka

System péče a jeho složky

- V současnosti v ČR provázaný a relativně ucelený systém péče
- Složky odpovídají potřebám klientů, kteří se nacházejí v různých fázích závislosti nebo její léčby

Terénní program

- První článek v systému pro drogově závislé
- Je postaven na „public health“ a „harm reduction“
- Práce s klientem je zde možná bez ohledu na fázi jeho závislosti nebo motivaci k léčbě
- Klienti nejsou k ničemu nuceni
- Drop-in, Sananim, Magdaléna...

Terénní program-pracovníci

Terénní program-cílová skupina

- Experimentátoři-uživatelé, kteří mají pocit, že nepotřebují kontakt s žádnou službou
- „děti ulice“- žijící na ulici či v drogových bytech-nejpříjemnější služba
- Pravidelní uživatelé- nejsou schopni patřičnou instituci kontaktovat
- Uživatelé, kteří považují kontakt s institucí za rizikovou/jazyková bariéra

Terénní program-metody a prostředky

- Výměna injekčního materiálu a distribuce zdravotnického materiálu
- Poradenství-základní zdravotní, sociální, krizová intervence, motivační trénink
- Informace (o účincích drog, rizicích...)
- Monitoring drogové scény

Nízkoprahová kontaktní centra

- Nízkoprahová zařízení dobře časově i místně dostupná
- Poskytují včasnou intervenci, poradenství, krizovou intervenci, zdravotní a sociální poradenství, služby harm reduction
- Hodně podobné jako TP, s výhodami prostoru-sprcha, jídlo...

Nízkoprahová kontaktní centra- cílová skupina

- Uživatelé návykových látek s různou motivací ke změně, v různém stádiu užívání a různé fázi závislosti
- Blízcí uživatelů, kteří potřebují podporu, provázení a pomoc
- **Podstatou je, že podmínkou poskytování služeb není aktuální abstinence klienta**

Terénní práce- metody a prostředky

- Kontaktní práce- navázání kontaktu, budování důvěry
- Výměnný program a další aktivity HR
- Vzdělávání a předávání informací
- Základní zdravotní servis, Základní poradenství
- Strukturované poradenství a motivační trénink
- Poradenství pro rodinné příslušníky
- Krizová intervence

Detoxifikační jednotky

- Jednotky ke zvládnutí odvykacích stavů a intoxikaci návykovou látkou
- Vždy součástí zařízení pro léčbu závislosti, nebo samostatné oddělení nemocnic
- Většina rezidenčních zařízení vyžaduje před nástupem klientů ústavní detoxifikaci

Detoxifikační jednotky-cílová skupina

- Klienti, kteří se připravují k další léčbě
- Klienti, kteří si chtějí vzhledem ke zdravotnímu stavu či soc. situaci snížit toleranci vůči droze
- Klient, který je nebezpečný sám sobě a svému okolí z důvodu intoxikace, nebo odvykacímu stavu
- Klient, u kterého je zapotřebí rozhodnout, zda jde o intoxikaci, nebo duševní chorobu

Substituční léčba

- Provádí se v ambulantních zařízeních
- Nahrazení ilegálně získávané návykové látky látkou-lékem, který má dlouhodobější účinek a aplikuje se per os (nejčastěji metadon-tinktura, buprenorfin-tablety)
- Tři formy substituční léčby...

Substituční léčba-cílová skupina

- Klienti s těžkou dlouhodobou závislostí na vysokých dávkách opiátového typu
- Klienti s opakovanými neúspěšnými abstinенčními pokusy
- Závislí klienti na opiátech s HIV- pozitivitou
- Těhotné ženy závislé na látkách opiátového typu
- Klienti s jazykovou bariérou

Ambulantní léčba

- Prováděna v zařízeních zdravotnického či nezdravotnického charakteru
- Pacient/klient dochází v pravidelných intervalech
- Výhodou je, že klient setrvává ve svém sociálním prostředí-nemusí přerušovat školu/práci
- Různé druhy

Ambulantní léčba- prostředky a metody

- Celkové zhodnocení stavu pacienta
- Farmakoterapie
- Psychoterapie
- Rodinná terapie a poradenství
- Poradenství a motivační trénink
- Sociální práce
- Kluby, volnočasové aktivity

Denní stacionář

- Ambulantní zařízení s intenzivním denním strukturovaným programem
- Tzv. zařízení „na půl cesty“ mezi běžnou ambulantní a rezidentní léčbou
- Denně ve všední dny min. na 6 hodin
- Mnoho prvků jako terapeutické komunity- léčba rozdělena do fází, strukturovaný program, jasná pravidla

Denní stacionář-cílová skupina

- Klienti v různé fázi závislosti s relativně stabilním sociálním zázemím, kteří chtějí změnit svůj životní styl
- Problémoví uživatelé a závislé na opioidech, stimulantech a alkoholu
- Experimentátoři, dlouhodobí uživatelé THC
- Klienti s duální diagnózou, matky uživatelky a jejich děti, rodiče příbuzní

Denní stacionář-metody a formy

- Režim a pravidla-strukturovaný program
- Skupinová psychoterapie
- Komunitní setkání
- Individuální terapie a poradenství
- Sociální práce
- Pracovní terapie
- Sportovní, zážitkové a volnočasové aktivity

Střednědobá ústavní léčba

- Rezidenční léčba ve zdravotnických zařízeních (psychiatrické léčebny, oddělení pro léčbu závislostí)
- Léčba trvá 3-6 měsíců
- Režim, pravidla, skupinová psychoterapie, komunitní setkání, trénink odpovědnosti
- **Cílová skupina**- od 15let věku, problémoví uživatelé i alkoholu, vstupují většinou dobrovolně po detoxu, tato zařízení přijímají i klienty s nařízenou ústavní léčbou

Terapeutické komunity

- Komunita má jedinečné znaky
- Všichni musí dodržovat stejná pravidla, ale ne všichni mají rovná práva a povinnosti-hierarchická podoba
- Důležitá rozhodnutí si tu odhlasují členové komunity, klienti i ostatní členové mají stejné hlasy
- Specifická pravidla a různé fáze léčby v závislosti na probíhající dobu pobytu

Doléčovací program

- Ambulantní zařízení, které se zaměřují na udržení změn chování a životním způsobu klienta, který získal v průběhu léčby
- Velmi pestrá variabilita
- Od jednotýdenních setkání po intenzivní strukturovaný program doplněný o volnočasové aktivity
- Základním cílem je udržet u klienta změny v životním stylu a v chování po ukončení léčby

filmy

- http://www.youtube.com/watch?v=IFg28P_3Gaw